

Çocuk Kitaplarında Ahmed Yesevi

Keleş, H. (2013). *Gönülleri fetheden bilge, Hoca Ahmet Yesevi*. Bilgeoğuz Yayınları.

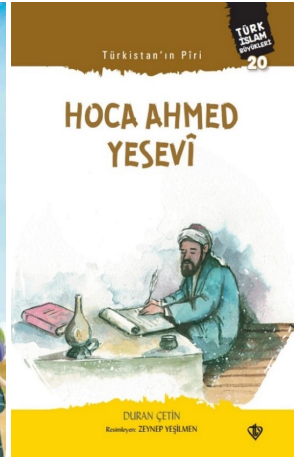
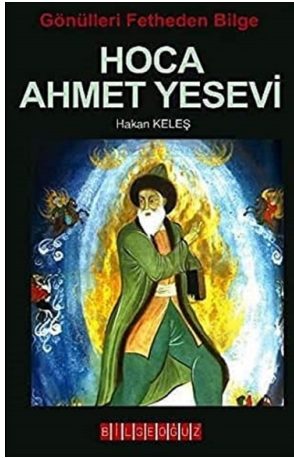
Akkaya, V. (2015). *Türkistan Piri, Ahmed Yesevi*. Aden Yayınevi.

Çetin, D. (2022). *Türkistan'ın Piri, Hoca Ahmed Yesevi*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Soner Erdoğan RÖR

Sorumlu Yazar / Corresponding Author

Özet

Bu çalışma, Hakan Keleş'in *Gönülleri Fetheden Bilge, Hoca Ahmet Yesevi*, Veysel Akkaya'nın *Türkistan Piri, Ahmed Yesevi* ve Duran Çetin'in *Türkistan Piri, Hoca Ahmed Yesevi* adlı üç eseri ele almaktadır. Hakan Keleş'in eseri, biyografik bir öykü şeklinde Hoca Ahmed Yesevi'nin hayatını sunduğu için genç okurlar ve yetişkinler için çekici bir içeriğe sahiptir. Veysel Akkaya'nın *Türkistan Piri, Ahmed Yesevi* adlı eseri, Hoca Ahmed Yesevi'nin hayatını anlatıyor. Duran Çetin'in *Türkistan Piri, Hoca Ahmed Yesevi* eseri, Hoca Ahmed Yesevi'nin kendi dilinden anlatımla zenginleşmiştir. Ancak, incelenen üç eserde Ahmed Yesevi'nin Alevi Bektaşî kültüründeki yeri vurgulanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Yesevi, Hikâye, Çocuk Edebiyatı.

Abstract

This study is based on Hakan Keleş's *The Wise Conqueror of Hearts, Hoca Ahmet Yesevi*, Veysel Akkaya's *Turkestan Pir, Ahmed Yesevi* and Duran Çetin's *Turkestan Pir, Hodja Ahmed Yesevi* deal with three works. Hakan Keleş's work has an attractive content for young readers and adults as it presents the life of Hoca Ahmed Yesevi in the form of a biographical story. Veysel Akkaya's *Turkestan Pir, Ahmed Yesevi* tells the life of Khoja Ahmed Yesevi. Duran Çetin's *Turkestan Pir, Hodja Ahmed Yesevi* is enriched by the narration in Hodja Ahmed Yesevi's own language. However, the place of Ahmed Yesevi in Alevi Bektashi culture is not emphasized in the three works examined.

Keywords: Ahmed Yesevi, Story, Children's Literature.

Giriş

Bu çalışma; *Gönülleri Fetheden Bilge, Hoca Ahmet Yesevi, Türkistan Piri, Hoca Ahmed Yesevi ve Türkistan Piri, Ahmed Yesevi* adlı kitapları konu edinmektedir.

Çocuklara yönelik yazılan bu üç eserden ilki olan *Gönülleri Fetheden Bilge, Hoca Ahmet Yesevi* adlı eser, Hakan Keleş tarafından kaleme alınmış ve Hoca Ahmed Yesevi'nin hayatını biyografik bir öykü şeklinde sunmaktadır. Genç okurlar ve yetişkinler için de ilgi çekici bir içeriğe sahip olan kitap, milli ve manevi kültürümüzün önemli şahsiyetlerinden biri olan Hoca Ahmed Yesevi'nin yaşamına odaklanarak, onun öğretilerini ve yaşam felsefesini biyografik bir çerçevede ortaya koymaktadır. Sadece bilgi vermekle kalmayıp aynı zamanda ahlaki ve manevi değerlere de vurgu yapmaktadır. Kitabın anlatımında sade bir dil kullanılmıştır.

Hoca Ahmed Yesevi'nin hayatının bölümler halinde sunulduğu kitapta, "Acılarla Başlayan Bir Hayat" başlığı altında, Onun doğup büyüdüğü coğrafya olan Türkistan bölgesine dair açıklamalar yapılmıştır. Aynı bölüm içerisinde annesi Karasaç Ana ve ilk eğitiminin temellerini atan babası Şeyh İbrahim hakkında bilgiler veriliyor. Önce anneleri, kısa süre sonra da babalarını kaybetmenin acısını yaşayan Ahmed Yesevi'nin, ablası Gevher ile Sayram'dan akrabalarının yanına Yesi'ye göçmek zorunda kaldıkları aktarılıyor.

Ahmed Yesevi'nin hayatının detaylarına dair verilen bilgiler arasında, Yesevi'nin gençlik yıllarında kendi ve ablasının nafakasını kazanmak amacıyla bir tahta yontucusunun yanında çırak olarak çalıştığına dair önemli bir ayrıntı bulunmaktadır. Bu dönemde tahta kaşık yontma işini öğrenen Yesevi'nin, pratik beceriler kazanarak hayatına katkı sağladığı ve zanaatkârlık alanında deneyim kazandığı ifade edilmektedir.

Ayrıca, Ahmed Yesevi'nin hayatında önemli bir döneme işaret eden bilgiye göre, Yesevi'nin ufkunu açacak olan hocası Arslan Baba ile kısa süreli eğitim hayatına başladığı belirtilmektedir.

Kitapta, Arslan Baba'nın verdiği nasihatler de öne çıkıyor. Bunlar arasında; Hırs ve gösterişten uzak durması, makam ve mevki peşinde koşmaması, halka hizmet ederken adaleti ve hoşgörüyü elden bırakmaması, ilim yolunda ilerlerken öğrendikleri ile amel etmesi ve doğruluktan ayrılmaması, sevdiklerini hiçbir zaman yarı yolda bırakmaması ve öksüz ve yetimlere sahip çıkması yer alıyor.

Gönülleri Fetheden Bilge, Hoca Ahmet Yesevi adlı kitap, milli ve manevi değerlere vurgu yaparak kültürü gelecek nesillere aktarmada önemli bir rol üstlenmektedir. Hakan Keleş'in kitabı, tarihimizi ve manevi zenginliklerimizi tanıtmak adına örnek bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

Çocuk ve genç okurların ilgisini çekmek için kitabın içerisinde daha fazla çizime yer verilebilirdi.

İkinci olarak ele alacağımız *Türkistan Piri, Ahmed Yesevi* isimli kitap ise Veysel Akkaya tarafından kaleme alınmış. 1973 Kayseri doğumlu olan Akkaya, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu. Halen İstanbul

Sabahattin Zaim Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi'nde Öğretim üyesi olarak çalışan Akkaya'nın çoğunluğu çocuklara yönelik olmak üzere onun üzerinde kitabı bulunmaktadır.

Türkistan Piri, Ahmed Yesevi, Eyyüb Sultan, Hacı Bayram Veli, Aziz Mahmud Hüdayi, Emir Sultan, Seyyid Abdulkadir Geylani ve Mevlana Celaleddin Rumi olmak üzere yedi kitaplık bir serinin içerisinde yer almakta. Birinci Baskısı 2015 yılında yayınlanan kitap Aden Yayınevi'nden çıkmıştır.

Kurgusu oldukça sade düşünülmüş olan kitap dokuz yaş ve üzeri için hazırlanmıştır. Hasan ve Zeynep adlı iki çocuğun dede ve babaanneleri ile yaptıkları sohbeti konu almaktadır.

Eserdeki temel amaç, aile bağları üzerinden yapılan vurgu ile İslam büyüklerinin hayat hikâyeleri hakkında çocuklara öğrenme deneyimi yaşatmaktır.

Kırk sekiz sayfadan oluşan kitaptaki yoğun bilgi aktarımı dikkat çekicidir. Aktarılan yoğun bilginin hitap ettiği çocuk okurların dikkatlerinin kaymasına ve konuya olan ilgilerinin dağılmasına neden olabileceği atlanmıştır. Yazı ve görsellerin iyi bir tasarımı dengeli olarak sunulması ilgiyi canlı tutacaktır. Anlaşılmalı kolaylaştırarak öğrenme deneyimini daha keyifli hale getirecektir.

Kitap sonuna konulmuş olan soru-cevap kısmı verilmek istenen mesajın ölçme ve değerlendirmesini sağlaması bakımından iyi düşünülmüştür. Ancak kitap içerisinde, hitap ettiği okur kitlesinin anlayamayacağı bazı kelime ve kavramlar bulunmaktadır. Bu kelime ve kavramlar kitap sonuna konacak bir sözlükte açıklanabilirdi. Sözlük çocukların kelime dağarcığını geliştirebileceği gibi daha etkili ve kalıcı bir öğrenme deneyimini de katkı sağlayabilirdi. Kitap sonunda böyle bir sözlüğe yer verilmemesi kitabın eksikliği olarak öne çıkmaktadır.

Son olarak değerlendireceğimiz eser ise Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları'ndan çıkmış Türk İslam Büyükleri Serisinin yirminci kitabı olan *Türkistan Piri, Hoca Ahmed Yesevi*. Duran Çetin tarafından kaleme alınmış olan eser Zeynep Yeşilmen tarafından çizimlerle desteklenmiş. Otuz altı sayfalık kitap oldukça tok bir kitap kâğıdına renkli olarak basılmış. Yazı ve görsel dengesi oldukça iyi ayarlanmış. Kitap kapağında ya da künye kısmında hitap ettiği okuyucu kitlesi belirtilmemiş. Kitap içerisinde geçen bazı kelimelerin altı çizilmiş. Altı çizilen kelimelerin anlamları kitabın arkasında bulunan sözlük kısmında kısa bilgilerle açıklanmış.

Kitap serisi içindeki bu eser, diğer kitaplarda olduğu gibi Hoca Ahmed Yesevi'nin kendi dilinden yapılan anlatımla zenginleşmiştir. Hoca Ahmed Yesevi, bu kitapta da çocuklarla kurduğu samimi bir sohbet havası içinde, güzel ahlak ilkelerini öğretme misyonunu sürdürmektedir.

Eser, incelediğimiz diğer iki kitapta olduğu gibi biyografik bir anlatım tarzını benimsemekte ve Hoca Ahmed Yesevi'nin hayatına dair yoğun bir bilgi aktarımına odaklanmaktadır.

Kitabın dikkat çekici bir özelliği ise, akıcılığı artırmak amacıyla diğer iki kitaptan farklı olarak hatıralara daha fazla yer verilmiş olmasıdır.

Bu, okuyucuların Hoca Ahmed Yesevi'nin yaşamına daha yakından dokunmalarını ve onun deneyimlerini içselleştirmelerini sağlıyor.

Son söz olarak Hoca Ahmed Yesevi'nin öğretilerini çocuklarla paylaşma amacını taşıyan bir yayın olarak öne çıkan kitap, okuyucularını tasavvufi bilgiler ışığında tarihsel bir yolculuğa çıkartıyor diyebiliriz.

Sonuç

Biyografik anlatımlarda tekdüzelikten kurtulmak için kurgusal öğelere yer verilmesi, okuyucuyu daha fazla etkileyecek ve hikâyeye daha fazla bağlanmalarını sağlayacaktır. Bu, sadece bilgi aktarmaktan öteye geçerek, duygusal bir bağ kurulmasına imkân tanıyacaktır. Kurgusal unsurlar aynı zamanda okuyucunun ilgisini canlı tutar. Hoca Ahmed Yesevi'nin hayatı ve öğretileri üzerine bilgilerin sadece sıralandığı bir anlatımda, okuyucu ilgisini kaybedebilir. Ancak, kurgusal unsurların eklenmesiyle, olay örgüsü ve karakter gelişimi gibi unsurların kullanılması, eseri daha çekici ve etkileyici hale getirebilir. Ayrıca, kurgusal öğelerin kullanımı, temel mesajların daha etkili bir şekilde iletilmesine de yardımcı olabilir. Bununla birlikte, kurgusal unsurların eklenmesiyle, kitabın sadece bilgi veren bir kaynaktan daha fazlası haline gelmesi mümkündür. Hikâyeye anlatımı, bilgi aktarımını destekleyerek, okuyucunun kitapla daha derin bir etkileşimde bulunmasını sağlayabilir.

Bir eserin estetik kalitesini artırmak, anlaşılmasını kolaylaştırmak ve ilgiyi sürekli canlı tutmak için metin ve görsel denge iyi kurulmalıdır. Salt bilgi aktarımı okuyucunun kitaptan kopmasına neden olacaktır.

Çocuk edebiyatı ürünü olarak ele aldığımız üç eser incelemesinde de Ahmed Yesevi'nin Alevi-Bektaşî kültürü içerisindeki önemine değinilmemiştir. Oysa Ahmed Yesevi'nin hayatı ve düşünceleri aktarılırken daha kapsayıcı bir yaklaşım ortaya konması gerekirdi. Bu, onun hem İslam dünyası içerisindeki etkisini anlamamıza hem de Alevi Bektaşî toplumu içerisindeki rolünü daha iyi kavramamıza olanak sağlayacaktır.

Kaynaklar / References

- Akkaya, V. (2015). *Türkistan Piri, Ahmed Yesevi*. Aden Yayınevi.
- Çetin, D. (2022). *Türkistan'ın Piri, Hoca Ahmed Yesevi*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Keleş, H. (2013). *Gönülleri fetheden bilge, Hoca Ahmet Yesevi*. Bilgeoğuz Yayınları.